

vitna. Včasih na takej zemlji dobro vspeva gozd ali pa vinograd, ako je kamenje tako, da dá dokaj redilnih snovij, kadar razpade. Za nji seveda tudi taka zemlja ni dosti prida. Če pa ima zemlja dosti debelega peščenika imajočega v sebi mnogo železnega okisca ali pa kremenca, se pa mora šteti mej nerodovitne. Železni okisec je črn prah, kateri pa rad odteguje rastlinam kislik, da se potem preminja v železni okis, in je zatorej rastlinam škodljiv. Ta snov pride večkrat tudi z gnojem iz stranišč na njive, kadar se je rabil za razkuženje, ali pa z vodo iz plinaren. V manjših množinah železni okisec ne kaže tako svojega škodljivega vpliva. Pa tudi je železni okisec manj škodljiv rastlinam, ki rastejo v temnih krajih, kakor na svetlobi. Posebno pa njegov škodljiv vpliv močno pomanjšuje to, če je zemlja rahla, da jo dobro prešinja zrak. Železni okisec se potem preminja hitro v železni okis.

Za gosto mastno prst je pa še celo koristno, ako ima nekaj kamna v sebi. Zrak je bolj prešine. Pri rahli prsti v rebrih pa kamenje večkrat zadržuje, da nalivi vse prsti ne odneso. Sploh se mora reči, da kamenje še ne dela zemlje nerodovitne, ako se ne nahaja v preveliki množini. Ker kamenje otežuje obdelovanje, se pač odpravlja z njiv. Pri ilovnatih tleh se pa vendar z odpravo kamenja ne sme preveč hiteti, ker rahlja zemljo.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Prezračenje hlevov je zlasti po zimi jako dobro. V zaduhlih hlevih imajo po skušnjah krave manj mleka, nego v tistih, v katerih je čist zrak.

Setev salate jeseni. Da bodemo poprej imeli salato, je vsekako dobro, ako jo sejemo jeseni. Taka salata nekaj tednov poprej poganja, nego bi jo sejali pomladi.

Obrezovanje dreves. Navadno se drevesa obrezujejo pomladi. Skušnja je pa pokazala, da je obrezovanje jeseni ugodnejše, ker se zadržuje drevo v rasti. Drevesa se obrežejo, ko je odpalo listje. Češpljam in slivam se tako ne cedi smola, ako se jeseni obrezujejo. Oreh se pa še pomladi obrezati ne sme. O obrezovanji naj se pa drevesa tudi osnažijo mahu in mrtvega lubja, da ne morejo v njem prezimovati razni škodljivi mrčesi. Da se na jablanah odpravijo ušice, je najbolje, če se z apnom namažejo. Posebno pri koreninah naj se drevo polije z apnenim beležem, ker se navadno baš ondu najbolj zbirajo razni škodljivi mrčesi, katere pokončavati mora biti skrb vsacega pravega sadjarja.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Odrinimo naprej!

Koj unkraj Postojine zavozili smo v zelo samotno

hribovito okolico. Proga prevozi št. kocijanski gojzd, pogosto gre skoz globoke skalnate zareze, in marsikateri popotnik še sluti ne, da se vozi v bližavi novih naravnih čudov in znamenitosti naše notranjske strani. Imenovani gozd objema namreč slovečo št. kocijansko okolico in njeno mnogo znano jamo. (Opomniti je tu, da je to drugi Št. Kocijan, kakor sem ga omenjal v 34. listu „Novic“ str. 334.) Mnogokrat sem mislil na to, in želel ogledati si enkrat tudi to okolico od blizu, a dozdej še nisem prišel do tega. Kako mikavno je narisal in popisal ta kraj že Valvazor, razviditi je iz njegove IV. knjige stran 480—487., in mnogokrat mi je že šlo po glavi, pa bi zdaj zopet potrebovali Valvazoja II., ki nam bi obhodil, popisal in narisal našo domovino v oblikah sedanjosti. Častno moramo omenjati o tej priliki našega vrlega časnika „Dom in Svet“, ki nam je pokazal v sliki in popisu že marsikako sedajno zanimivost naše dežele. A gradiva je še mnogo mnogo! O št. kocijanski okolici in jami pisal je nekoliko tudi že Henrik Costa l. 1848 (nemški) v svoji knjigi „Reiseerinnerungen aus Krain“ str. 48. in 49. in dalje v „Novicah“ l. 1859 str. 68. Vicko († Davorin Trstenjak), kakor sledi: „ — — — smo šli (od Cirknice namreč) v družbi ljubeznivega gospoda dekana († Fr. Anžlovar-ja) in gosp. kaplana Andr. Likar-ja (ki je tudi že zdavnej v grobu) obiskat škocijansko jamo. — — — Pot k škocijanski jami pelje skoz zanimiv hojev log in med zelenimi ložnimi travniki...“

„Najpoprej smo obiskali živi most. Veže brega globoke jaruge, čez katerega lahko peljaš s senom naloženi voz. Kako je bil vstvarjen, naj razlagajo arheologi; jaz sem v njem videl le lep most, kateri je postavljen čez časnost in večnost.“

„Potem smo prišli do podrte cerkvice Sv. Kocijana. Pravijo ljudje, da je tam kedaj živel pobožen samonjak (puščavnik) iz bližnjega cistercijskega kloštra. Srečna dōba človečanstva, sem si mislil, kadar je še tukaj vladal mir in pokoj. Zdaj zemlja ječi pod težo železnega voza in sopar okužuje čisti ložni zrak. Ljudje niso bili še tako željni po novostih, imeli so v svojem notranjem bogati svet dobrih sklepov, in so več govorili z Najvišjim, kakor pa s hinavskimi ljudmi. Niso priobčevali po svili (svitek-drat-brzozjav) svojih misel, ali pošiljali so svojim bratom po ljubezni dobra dela.“

„V škocijansko jamo ni treba navzdol iti, — — — temveč se gré naravnost, ker skoz njo teče potok. Dozdeva se mi, da ima skoz to jamo cerkniško jezero enega svojih pritokov, in da je ustje pri veliki Karlovci. Nismo mogli jako dalječ po votlini, ker zadelana je bila z bervni, hojami, smudlem itd., katero voda prinese“, — Tako Vicko. (Trstenjak.)

Kar omenja slavni pisatelj o podrti cerkvi sv. Kocijana, naj povem, da ste stali o Valvazorjevem času ondi celo dve, namreč sv. Kocijana in sv. Benedikta. (Glej: Valv. IV. knj. str. 481.) Poslednja je mogla že zdavnej poprej razpasti, ker se, kolikor je meni znano, ne omenja nihče več. Valvazor pa se navedel še obe kot podružnici

cerkniške fare.*) — Druga opazka gosp. Vicko-ta, da ima cerkniško jezero skoz škocijansko jamo enega svojih pritokov, je pa popraviti tako, da je potok „Jerezo“, ki prihaja blizu imenovane jame iz zemeljskega žrela, in se po kratkem toku izliva v njo (v škocijansko jamo namreč), le jezerski odtok, in sicer oni, ki se zgublja pod zemljo pri tako zvani Veliki Karlovci. (O tem je pisala že tudi moja malenkost natančno v „Koledarju družbe sv. Mohora za l. 1874 str. 197 in 198.“)

Bližna postaja Rakek zbuja mi je v duši zopet nove spomine. Kakor sem v omenjenem „Koledarju za l. 1874“ pisal, sem te kraje, namreč Rakek in Cerknico obiskal v prvič leta 1859. Govoril sem obširno v onem spisu tudi o bojih, ki so se dogajali v tej okolici leta 1813. (Čul sem pozneje enkrat, da me je v nekem časniku nekdo ravno zaradi popisa teh vojskinih dogodkov nekaj nazaj stavljal. Kedo je bil to, in kaj je v mojem spisu prav za prav najdel nepravlega ali pomakljivega, ne vem, ker tega nisem sam bral. V moje opravičenje naj bo tu pojasnjeno, da sem se jaz pri sestavi popisa tedajnih bojev med Avstrijci in Francozi v teh krajih strogo opiral na časnik „Illirisches Blatt l. 1842.“ [ali morda l. 1843. — ne vem dobro več], kar sem si bil isposodil iz Ljubljanske licealne knjižnice. Kake opazke ali zavrnitev o tem so tedaj zadevale le original (Illir. Blatt), ne pa mojega posnetka iz omenjenega časnika. — To je pa tudi sploh in že zdavnej znano vsemu omikanemu svetu, da je kritikovati in jezik špičiti „dokaj ložej, kot delati in truditi se!“ Take „študirane“ glave, če niso le puhle, naj bi same pisale in kazale nam pota, po katerih naj koračimo!

(Dalje sledi.)

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

Zato naša družba ni in ne more biti: ni stanovska, ni politična, ni sebična, ni zgolj moška, ni ženska, nego katoliška, vesolna in pa narodna — toraj vseslovenska. In to se bo obistinilo, čč. skupščinarji, ako prisluhnemo besedam p. snikovim, ki si jih sleharni vzemi za spominčico iz današnjega našega zborovanja:

»Življenje Tvoje svetlo geslo vodi:
Najprvo bodi zvest katoličan,
Potem slovenski sin navdušen bodi,
Potem Avstrijec veren in Slovan«.

Prvomestnik omenja, da je letos tajnikovo poročilo naštelo izvanredno veliko družbenikov, ki jih je slovenstvu prezgodaj odvzela nemila smrt. To smrtno četo pa vodi Frančišek Kosar, mož po Božji volji,

*) Za našo deželo ni to nič kaj častno, da je pustila razpasti že več svetišč, katere so naši predniki gotovo zgradili le z velikim trudom in stroški. Saj je cerkve vendar ložej ohraniti, kot zidati jih na novo. Žali, da vsi trije oddelki naše dežele niso brez takih otožnost budečih cerkvenih razvalin!

Pisalec.

mož po narodovi volji. Bil je velik prijatelj naši družbi in bolj s srcem pisanih poročil ni v družbinih aktih, kot so poročila tega cerkvenega dostojanstvenika — posebno še o štajarskem šolstvu, do družbe.

Na čelu ženskih mrličev pa nam stopa ta trenutek pred dušno oko Marija Murnik-ova, žena po Božjem in po narodovem srcu, voditeljica slovenskega ženstva; vlani obsorej v polnem zdravju tako, da se prvomestnik še danes ne more udati tej resnici: da je Marija Murnik-ova mrtva. Izmed naštetih v prvi vrsti ta dva naša umrla nosi narod v svojem srcu prav tako, kot sta ona dva v srcu nosila narod. Isto tako prvomestnik budi spomin, do vse ostale vrste naših letošnjih umrlih: „teh vaših prijateljev in sorodnikov, teh blagih duš, ki vam spomin nanje razdira čuteče srce,“ — zato slednjič pozivlja skupščinarje, naj se njim v spomin blagovoli v znak globoke hvaležnosti iskrenega sožalja dvigniti s svojih sedežev. (Dvignila se je družba; nepozabljen pa nam bo prizor, ko smo videli ob prvomestnikovih besedah v Frančišku Kosarju in Mariji Murnik-ovi brisati si solze ne le iz ženskih oces, ampak solzili so možje.)

Prvomestnik popraša na to zborovalce, da-li želi kdo besede k temu vodstvenemu poročilu. Nikdo se ne zglaši k besedi. A tudi nikogar ni bilo, ki bi ne bil glasnim priznanjem odobral v tem tajnikovem izvestji naslikano delovanje vodstva družbe sv. Cirila in Metoda v upravnem letu 1893.

Poučni in zabavni drobiž.

Petindvajsetletnica srbskega narodnega gledališča. V začetku novembra slavi srbsko narodno gledališče v Belemgradu svojo petindvajsetletnico.

Dvajsetletnica zagrebškega vseučilišča. Dne 19. t. m. je zagrebško vseučilišče spolnilo 10. leto svojega obstanka. V začetku je vseučilišče imelo 15 rednih profesorjev, 6 izrednih in 4 docenti. Vseh profesorjev je minolo dvedesetletje bilo 87. Od teh jih 13 umrlo, 2 sta postala nadškofa, 4 kanoniki, 2 sekcijnska načelnika, 11 jih je prestopilo v druge službe in 4 so bili upokojeni. Doktorjev je zagrebško vseučilišče promoviralo že 176, 6 doktorjev bogoslovja, 25 doktorjev filozofije in 145 doktorjev prava. Rektorji so bili profesorji Mesič, Spevec, Križan, Vojnović, Meixner, Iveković, Brestyensky, Marković, Šuk, Lorković, Pilar, Baron, Vrbanić, Smičiklas, Franki, Marjanović, Nodile, Bujanović, Pliverić, Dvořak in Mavrović. Prvo leto se je na vseučilišče bilo vpisalo 205 rednih in 85 izrednih slušateljev.

Vremenska postaja v Bosni. Tudi Bosna je dobila svojo meteorološko postajo in sicer na najvišjem vrhu Bjelašniške planine. Postaja se je zgradila letošnje poletje. Njeno vodstvo se je izročilo nekemu bivšemu častniku. Nova postaja je delovanje že pričela.

Premoženje Rotšildove rodbine znaša 5000 milijonov goldinarjev. Od 1875. leta se je podvojilo. Leta 1880. ded Rotšildov še ni ničesa imel in je v Frankobrodu trgoval s staro obleko. Bogatiti je začel ob francoskih vojnah. Slava Rotšildov in Napoleonov se skoro hkrati začinja, ali dosedaj so Rotšildi bili srečnejši.